

Štefánikov pomník pre americký Cleveland

(Prečo sochárske dielo banskobystrického rodáka nikdy nestálo v Banskej Bystrici?)

Peter Macho

Po tragickej smrti Milana Rastislava Štefánika 4. mája 1919 a následnom veľkolepom pohrebe sa veľmi rýchlo objavili snahy o inštitucionálne ukotvenie jeho pamiatky na najvyššej úrovni. Išlo predsa o ministra vojny a popredného predstaviteľa československého zahraničného odboja, ktorý sa významnou mierou zaslúžil o vznik nového štátu. Minister národnej obrany Václav Klofáč vydal 6. mája 1919 armádny rozkaz, v ktorom ocenil Štefánikove zásluhy a zdôraznil, že v „Československé armáde bude na všetky žité pamätka prvého jejého náčelníka, nesmrteľného hrdiny – vojáka, badateľa i politika.“²⁴⁸

Ministerská rada schválila návrh na uctenie Štefánikovej pamiatky 12. mája 1919, pričom vládne uznesenie obsahovalo tri body: 1/ matke generála Štefánika sa priznávalo doživotné vyplácanie dôchodku (tzv. daru z milosti) a poskytnutie vhodného sídla spomedzi tých nehnuteľností, ktoré nová republika prevzala ako štátny majetok od Uhorska; 2/ ministerstvo školstva a národnej osvety malo vydať súborné dielo M. R. Štefánika a jeho menom mala byť pomenovaná budúca moderná československá hvezdáreň; 3/ od pražského magistrátu sa očakávalo, že premenuje Malostranské námestie po gen. Štefánikovi.²⁴⁹

O rok neskôr vláda schválila aj návrh na zriadenie Štefánikovho múzea, pričom spočiatku nebolo jednoznačne definované, kde bude táto inštitúcia sídlieť: „Usneseno v zásade, aby bylo založeno Štefánikovo museum, do kterého by pokud možno, byly získány sbírky zemřelého ministra, předměty týkající se vědecké práce jeho, jakož i předměty, jím osobně užívané. (...) Otázka umístění a vybavení

248 Citované podľa: ČAPLOVIČ, Miloslav. Význam osobnosti M. R. Štefánika v tradiciách čs. armády v rokoch 1919 – 1939. In ČAPLOVIČ, Miloslav – FERENČUHOVÁ, Bohumila – STANOVÁ, Mária (eds.). Štefánik v zrkadle prameňov a najnovších poznatkov historiografie. Bratislava : Vojenský historický ústav – Ministerstvo obrany Slovenskej republiky v spolupráci s Historickým ústavom SAV v Bratislave a Slovenským národným archívom v Bratislave, 2010, s. 229.

249 Národní archiv České republiky (ďalej NA ČR) Praha, fond Předsednictvo Ministerské rady (ďalej PMR), kart. 584, signatúra (sign.) 1579, Milan Rastislav Štefánik – uctění památky, č. 8197/19: Uctění památky ministra Dr. Milana R. Štefánika. Existovali aj ďalšie návrhy na uctenie Štefánikovej pamiatky – napr. branný výbor Revolučného Národného zhromaždenia 7. 5. 1919 schválil návrh na vybudovanie pamätníka na mieste tragickej smrti M. R. Štefánika v Ivanke pri Dunaji, ale aj návrh na zhotovenie Štefánikovej pamätnej medaily. ČAPLOVIČ 2010, s. 230.